

Для коментарів чи іншого зворотного зв'язку заповніть форму:
[форма зворотного зв'язку щодо цієї версії настанови](#)

Версія цього документу для друку: <http://guidelines.moz.gov.ua/documents/2918?id=ebm00593&format=pdf>

Настанови на засадах доказової медицини.
Створені DUODECIM Medical Publications, Ltd.

Настанова 00593. Вакцина БЦЖ

Автор: Eeva Salo
Редактор оригінального тексту: Jukka Pekka Jousimaa
Дата останнього оновлення: 2017-03-06

Примітка: дана стаття базується виключно на фінській політиці щодо вакцинації.

Коментар експерта. Календар профілактичних щеплень затверджений наказом МОЗ України від 16.09 2011 №595 (зі змінами), зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10 жовтня 2011 року.

Основні положення

- Вакцина БЦЖ (бацила Кальметта-Герена) забезпечує надійний захист від важких форм дитячого туберкульозу, туберкульозного менингіту і міліарного туберкульозу. Її ефект стосовно інших форм туберкульозу є суттєво меншим.

Коментар експерта. Міжнародна непатентована назва вакцини БЦЖ для профілактики туберкульозу у дітей до 15 років туберкульозна вакцина жива атенуйована.

- Малі діти найбільш схильні до розвитку важкого захворювання після зараження туберкульозом, тому в Фінляндії вакцинація, за необхідності, призначається новонародженим. Дітей віком старше семи років у Фінляндії не вакцинують.

Вакцинація

- Під час вагітності в жіночій консультації оцінюють, чи потрібна буде дитині вакцинація БЦЖ.

- Вакцинація проводиться в пологовому будинку.
- Якщо дитина потребуватиме вакцинації БЦЖ у більш пізньому віці, вакцина їй може бути надана в спеціалізованому закладі охорони здоров'я за направленням дитячого лікаря.
- Якщо даних щодо контакту дитини із хворими на туберкульоз немає, дітей до шести місяців можна вакцинувати без попереднього проведення шкірної туберкулінової проби. Якщо дитині старше шести місяців, для впевненості в тому, що дитина ще не заражена туберкульозом, перед проведенням вакцинації виконується шкірна туберкулінова проба або тест на вивільнення гамма-інтерферону (IGRA).
- Вакцинація БЦЖ рекомендована дитині віком до 7 років
  - чиї мати, батько, сестра, брат чи особа, з якою проживає дитина, коли-небудь мали діагностований туберкульоз
  - якщо сама дитина, її мати, батько, сестра, брат чи особа, з якою проживає дитина, народились у країні зі значною частотою виникнення випадків туберкульозу
  - яка впродовж наступних 12 місяців проведе більше одного місяця в країні зі значною частотою виникнення випадків туберкульозу
  - яка народилася в Фінляндії від батьків, які народились в Естонії (один або обидвоє батьків), чиї батьки регулярно відвідують Естонію або планують переїхати до Естонії.
- Вакцинацію БЦЖ також слід пропонувати дитині, яка перебуває в іншому регулярному або близькому контакті з особою, яка
  - походить із країни з високою частотою виникнення випадків туберкульозу
  - інфікувалась туберкульозом
  - піддавалась значному впливу туберкульозу (з анамнезу)
  - доглядає за пацієнтами з туберкульозом або в інший спосіб регулярно підлягає значному впливу туберкульозу на роботі.

Нормальна реакція на вакцинацію

- Вакцина БЦЖ готується з живих бактерій. Через 2–6 тижнів у місці вакцинації на лівому плечі виникає ущільнення. На його місці утвориться виразка, що буде сочитися впродовж кількох тижнів. В результаті утворюється рубчик, що свідчить про успішну вакцинацію.

- Якщо місце вакцинації сочиться, його слід прикривати сухим чистим одягом. Вакцинальна реакція часто супроводжується незначним збільшенням регіонарних лімфатичних вузлів.
- Виразка з виділеннями і рубчик в результаті вакцинації розвиваються не завжди. Проте необхідності повторювати щеплення немає.

Атипові реакції на вакцинацію

- Тривалі виділення з місця введення вакцини
  - Зазвичай не потребують лікування, навіть якщо вони виникли повторно після їх припинення.
  - Великі реакції, діаметром більше 4 см; потребують направлення до спеціалізованих закладів медичної допомоги.
  - Якщо виразка стає болючою або почервоніння поширюється, такий тип вторинної інфекції можна лікувати за допомогою цефалоспоринів першого покоління. Потреба у цьому виникає рідко.
- Збільшення регіонарних лімфатичних вузлів, як правило, аксилярних вузлів зліва, після проведення вакцинації на плечі є частиною нормальної реакції на вакцинацію і не потребує обстеження та лікування. Лімфатичні вузли можуть залишатись доступними для пальпації впродовж кількох років.
- Приблизно у одного з 500–1000 вакцинованих розвивається лімфаденіт, який може прогресувати в абсцес. Лімфаденіт також може виникнути в надключичній ямці чи на шиї. Через кілька тижнів чи місяців у збільшеному лімфовузлі виникає флуктуація, шкіра над ним стає спершу червоною, потім синюшною, після чого абсцес починає гноїтися.
  - Виділення гною може тривати кілька тижнів чи навіть місяців, але, як правило, розрешення настає самостійно. Подальші обстеження або спеціальне лікування не потрібні, якщо гнійний лімфатичний вузол не є болючим, немає почервоніння довкола, і дитина загалом почувається добре.
  - Після утворення нориці абсцес можна щодня спорожнювати шляхом його легкого стискання. З часом кратер, починаючи з дна, загоюється. Місце абсцесу можна мити звичайним чином, спеціальне промивання чи місцева терапія не потрібні.

- Дисемінація інфекції є несприятливою подією після вакцинації БЦЖ і виникає приблизно у 1/8 000 вакцинованих. Найпоширенішою формою дисемінованої інфекції є остеїт.
  - Рідкісна, важка несприятлива подія, що виникає, як правило, приблизно через рік після вакцинації БЦЖ
  - До симптомів належать біль, чутливість та набряк в ділянці остеїту.
  - Лікування потребує спеціалізованого втручання.
- Вакцинація БЦЖ може спричинити небезпечну для життя генералізовану інфекцію у дитини з важким імунodefіцитом.
- Повідомлення щодо інфекційної хвороби повинно бути подане в усіх випадках аномальних реакцій на вакцинацію (згідно національних правил та настанов).

Авторські права на оригінальні тексти належать Duodecim Medical Publications, Ltd.
Авторські права на додані коментарі експертів належать МОЗ України.
Published by arrangement with Duodecim Medical Publications Ltd., an imprint of Duodecim Medical Publications Ltd., Kaivokatu 10A, 00100 Helsinki, Finland.

Ідентифікатор: ebm00593   Ключ сортування: 031.056   Тип: EBM Guidelines

---

Дата оновлення англomовного оригіналу: 2017-03-06

Автор(и): Eeva Salo   Автор(и) попередніх версій статті: Alf Backman   Редактор(и): Jukka Pekka Jousimaa
Лінгвіст(и)-консультант(и) англomовної версії: Maarit Green   Видавець: Duodecim Medical Publications Ltd
Власник авторських прав: Duodecim Medical Publications Ltd

Навігаційні категорії
EBM Guidelines   Paediatrics   Infectious diseases

Ключові слова індексу
mesh: Infant   mesh: BCG scar   mesh: BCG Vaccine   BCG   mesh: Child   mesh: vaccination reaction   mesh: Vaccination
mesh: Tuberculosis   icpc-2: A23   icpc-2: A44   icpc-2: A70   speciality: Infectious diseases   speciality: Paediatrics